

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry pitää koulutus-, osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointijärjestelmän kehittämistä erittäin tärkeänä. Nyt tehty malli tuo varsin vähän uutta käyttökelpoista ennakointitietoa toimijoille. Vaarana on, että epävarman ennakointimallin tuloksia ylitulkitaan ja niiden pohjalta tehdään nopeita ratkaisuja, jotka osoittautuvat vääriksi. Ennakointijärjestelmä kaipaa kokonaisvaltaista kehittämistä, ei pelkästään yksittäisten laskentamallien rakentamista. Nyt esitettyä mallia ei voi tällaisenaan toteuttaa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakoinnin periaatteita

-

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Malli rakentuu varsin mekaanisten laskentamekanismien varaan, joiden kyvykyys ennakoida tulevaisuutta on erittäin epävarmaa. Mallin yksi heikkous on, että se huomioi vain tutkintoperusteisen koulutuksen, ei ollenkaan lyhyempää ja työelämässä hankittua osaamista. Ajattelutapa, että yksi nuorena opiskeltu tutkinto kantaa koko työuran, on vanhentunut ja johtaa helposti väärin ennakointituloksiin.

Laskennan pohjana toimii nykyinen työmarkkinatilanne. Työelämän muutokset esimerkiksi teknologisen kehityksen ja vihreän siirtymän johdosta muuttavat toimialojen suhteita ja muuttavat niiden sisäisiäkin osaamistarpeita. Samoin tutkinnot kehittyvät ja niiden osaamissisällöt päivittyvät. Erityisesti ammatillinen koulutus kehittyy koko ajan, koska siellä olevat työtehtävät ovat suuressa murroksessa.

Mallin yksi keskeisistä elementeistä on palkkaus ja työllistyminen. Molemmat ovat tärkeitä, mutta niiden hyödyntäminen pitkän aikavälin ennakoinnissa on arveluttavaa. Palkkataso on pysynyt alhaisena monella alalla, jonka väitetään kärsivän työvoimapulasta. Ongelmia on siis jo pohjana

olevassa nykytilassa, joka toimii ennakkoinnin perusteena. Niin sanotuilla auringonlaskun aloilla riskistä voi saada puolestaan palkkapreemiota, joka voisi vääristää tuloksia. Pohjana käytettyyn työllisyyteen/työttömyyteen liittyy myös heikkouksia. Viime vuosien lähtötilanne ei välttämättä anna edustavaa kuvaa korkean työttömyystilanteen vuoksi ja saattaa aiheuttaa vääristymiä joillekin toimialoille.

Malliin voidaan sisältää yhteiskuntapoliittisia tavoitteita. Sinänsä tämä on perusteltua, mutta näiden niin sanottujen ulkoa tulevien tavoitteiden sisällyttäminen ennusteisiin on haastavaa. Tähän liittyy myös vaara, että mallin ennusteella perustellaan poliittisia päätöksiä, joihin se ei kykene.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakkointitulosta

Edellisessä kohdassa olevat huomiot koskevat myös perusskenaarion ennakkointitulosta.

Latvatalo Eveliina

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Yhteiskuntapoliittika-
osasto koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö Mikko Heinkikoski